

Kuidas vanema kuriteost ja karistusest lapsega rääkida?

Uuringud näitavad, et lapsega on oluline rääkida vanema vangistusest. Lapsele on hea rääkida tõde lapse vanusetaset arvesse võttes.

Lapsele ei pea tingimata rääkima teost, mille tõttu vanem vanglasse sattus. Võib näiteks öelda, et isa või ema on teinud midagi valesti, ning nüüd teeb seda heaks. Teo üksikasjadesse ei tasu laskuda. Kui lapsele ei räägita asjast, siis ta kujutab ette, kus vanem on. Ta võib näiteks ette kujutada, et vanem on surnud. Igal juhul on parem arutleda lapsega juhtunu üle, kui jätta ta üksi mõtlema, milles on küsimus.

Osa vanematest arvab, et nad kaitsevad last, kui nad ei räägi tõde. Tihti vanem tunneb ennast ebakindlalt, sest ta ei oska lapsele juhtunust rääkida. Tegelikult ei tohi lapse eest vanema vangistust varjata. Ta kuuleb pere täiskasvanute vestlusi ja tihti ka laiemalt teatakse vangistusest (nt võib olla info meedias). Laps võib kuulda juhtunust teiste laste käest hoovis, koolis või lasteaias. Lapsele on vaja anda vestluse abil oskused, kuidas ta saab hakkama raskes olukorras nii enda kui ka ümbritsevatega. Vanem võib hankida abi asja arutlemiseks lapsega lasteaiast või koolist.

Loomulikult on perekondi, kus vangistuses olev vanem ei ole olnud osaline lapse igapäevaelus ja tegemistes. Siis peab kindlasti mõtlema, kas on üldse vajalik hakata asjast rääkima. Asja jutuks võtmisel tuleb arvesse võtta pere terviklikkust, lapse vanust ja tausta ehk seda, mida laps juba asjast teab, ning turvalise õhustiku loomist.

Kuna vanema vangistus on tihti risk lapse arengule, võib asjast rääkida ka usaldusväärsete täiskasvanutega koolis, lasteaias ja lapse huvialaringis. Kindlasti on juhtumeid, kus rääkimine on põhjustanud pigem probleeme. Seega peab lapsega koos elav vanem otsused info jagamise kohta tegema ennekõike lapse huvidest lähtuvalt.

Lapsele rääkimine võib olla ajakohane ka siis, kui peres oleval täiskasvanul on võimalus kanda karistust kodus (nt elektrooniline järelevalve).

Vanemaga ühenduse pidamine on lapsele oluline. Seda on muu hulgas vaja identiteedi kujundamiseks. Kui suhtlus lõppeb või vanem ei kohtu vanglas oleva vanemaga, võib laps võõranduda vanglas olevast vanemast. Lahusolek võib põhjustada lapsele erinevaid hirme. Suhtlemise toetamisel ja kohtumiste abil saab toetada lapse arengut.

Lapse ja kogu perekonnaga avatult vanema vangistusest rääkimine on tähtis. Pere võib vajada välist abi ja tuge lapse arengu- ja eakohaseks vestluseks ning tihti vajavad ka vanemad tuge oma tunnetega toimetulekuks. Eriti tähtis vanema vanglasse minekul on, et lapsele räägitakse olukorrast tõde lapse vanuse- ja arengutasest arvesse võttes. Seega nii koju jääv vanem kui ka vanglas olev vanem võivad vajada abi selles, kuidas lapsele juhtunust rääkida.

Asja salgamine ja põhjenduste väljamõtlemine (nt „isa või ema on tööreisil“) on väga tavaline ja lastega töötavatel isikutel tuleb mõista, kui kahjulik võib asja salgamine või isegi valetamine olla nii lapsele kui ka tema vanematele. Saladuste taak on raske kanda ja laps võib isegi tõde teades üritada vanema eest varjata, et ta teab tõde. Laps võib kaotada usalduse vanematesse pikaks ajaks, kui selgub, et talle on valetatud.

Erinevad olukorrad mõjutavad seda, kuidas laps kogeb vanema vangistust ja kuidas tuleks lapse ning perega asja käsitleda. Tuleb arvesse võtta ka vanema vanglasse sattumise põhjused: kas kuritegu on olnud suunatud pereliikme või lapsele muidu olulise inimese vastu, kas laps on kuritegu pealt näinud, kas tegu on suurt ühiskondlikku tähelepanu saanud/saava kuriteoga või on vanema kuriteoga seotud asju, mille tõttu võib laps tunda süüd. Näiteks majanduskuriteo puhul võib laps tunda süüd sellepärast, et oli palunud vanemalt raha või asju või et kuritegu on tulnud välja mõne lapse poolt välja toodud põhjusel (nt vanema narko-/alkoholisõltuvus või perevägivald).

Laps võib muretseda vanglas oleva vanema olukorra pärast või tal on muid hirme vangla suhtes. Konkreetne, selge ja faktidel põhinev informatsioon vangla ja seal oleva vanema olukorra kohta kergendab lapse olukorda.

Allikas URL:

<https://www.vangla.ee/et/lapsed-ja-vangistus/kuidas-vanema-kuriteost-ja-karistusest-lapsega-raakida>